

► Tns **Β. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**
v.georgakopoulou@efsyn.gr

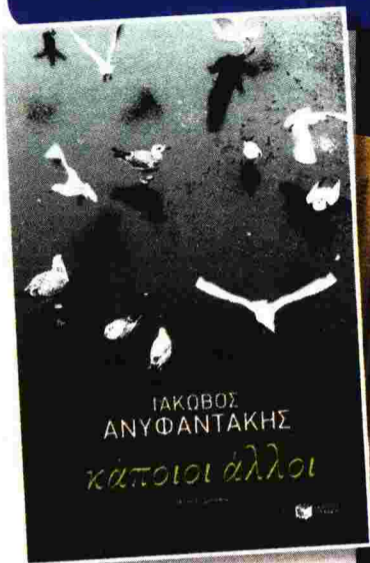
Τα πρώτα μυθιστορήματα είναι πάντα μεγάλη υπόθεση για τον συγγραφέα τους. Που είναι, προφανώς, συνήθως νέος, αν δεν είναι αφιερωμένος διά βίου στη μικρή φόρμα. Αλλά ο Ιάκωβος Ανυφαντάκης ήδη με τα δύο βιβλία του, τη νουβέλα «Αλεπούδες στην πλαγιά» (2013) και τη συλλογή διηγημάτων «Ομορφοί Ερωτες» (2017), είχε πάψει να αποτελεί πρόσωπο προς διερεύνηση, είχε κατακτήσει μια θέση στη λογοτεχνία μας. Την εδραιώνει ακόμα περισσότερο με το πρώτο του μυθιστόρημα, το «Κάποιοι άλλοι», πάντα από τις εκδόσεις Πατάκη, που ξέρουν και κάνουν σωστές μακροχρόνιες «επενδύσεις» στους νέους. Είναι ένα σύνθετο, πολυπρόσωπο βιβλίο, που ανοίγεται τολμηρά σε πολλές ιστορίες, αφού το επιτρέπει και η συνθήκη ζωής του κεντρικού ήρωα. Ενα μυθιστόρημα που σε εμπλέκει και σε συναρπάζει.

Ο Βαγγέλης, ερωτευμένος και νιόπαντρος με γιατρίνα, φιλόδοξος και ανερχόμενος δημοσιογράφος του πολιτιστικού ρεπορτάζ, χάνει ξαφνικά το έδαφος κάτω από τα πόδια του. Απολύεται από την εφημερίδα του, ας όψεται η κρίση, και βρίσκεται στην Πολωνία να συντηρείται, άνεργος και παθητικός, από τη γυναίκα του, που φυσικά βρίσκει εκεί εύκολα δουλειά. Ενα πτώμα που πέφτει από τον ουρανό στην ταράτσα τους τον βάζει σε μια μανιακή, νευρωτική αναζήτηση. Δεν είναι μετανάστις, που κρύφτηκε σε ρόδες αεροπλάνου, απελπισμένος για μια καλύτερη ζωή. Είναι ένας μυστηριώδης λευκός Αμερικανός, ο Ρέι. Ο Βαγγέλης, δημοσιογράφος γαρ, αφοσιώνει την ανύπαρκτη ζωή του στη λύση του μυστηρίου, μπλέκει σε κόσμους σκοτεινούς, που φτάνουν στις ΗΠΑ και τα Βαλκάνια, αναγκάζεται να ξανασκεφτεί τις αυταπάτες του, να αντιμετωπίσει την υπαρξιακή του κρίση, να πάρει τη ζωή του από την αρχή.

• **Τρία βιβλία σε επτά χρόνια. Πώς γίνεται να τελειώνει κανείς ένα διδακτορικό, να δουλεύει σκληρά στη διαφήμιση και ταυτόχρονα να είναι αφοσιωμένος στο γράψιμο;**

Νομίζω ότι είμαστε μια γενιά που ή δουλεύει ασταμάτητα ή δεν έχει δουλειά. Κι εγώ είμαι τυχερός γιατί είμαι σε μια δουλειά που μου αρέσει και περνάω καλά. Νιώθω

Οι σημερινοί 35άρηδες ωραία ήταν η ζωή πριν

Με το πρώτο του μυθιστόρημα, το «Κάποιοι άλλοι» -μια συναρπαστική, πολυδαίδαλη, με άρωμα αστυνομικού, ιστορία-, ο συγγραφέας σκύβει πάνω από έναν απολυμένο δημοσιογράφο που ξενιτεύεται στην Πολωνία, χάνει όλες τις ισορροπίες του, μπλέκει σε σκοτεινούς κόσμους και αναθεωρεί τελικά τις αυταπάτες του

ότι μου δίνει έναν πλούτο η διαφήμιση, έναν άλλο τρόπο να βλέπω τα πράγματα και, ειδικά στο γράψιμο, έναν άλλο τρόπο σκέψης. Θα μπορούσα να είχα μείνει εντός του εκδοτικού χώρου, είχα προτάσεις, να κάνω μεταφράσεις και άλλα πράγματα, θα παρέμενα κλεισμένος μέσα στον ίδιο μικρόκοσμο στον οποίο ήδη ζούσα. Οσο για το γράψιμο, υπάρχουν τα Σαββατοκύριακα και τα ξενύχτια μετά τη δουλειά.

• **Πρώτα μια νουβέλα, στη**

συνέχεια διηγήματα και τώρα μυθιστόρημα. Σαν να διακρίνεται ένας προγραμματισμός, ένα σχέδιο.

Κάθε άλλο. Ολα τα βιβλία μου βγήκαν κάπως τυχαία. Τη νουβέλα δεν ήμουν σίγουρος αν έπρεπε να τη βγάλω, δεν ήμουν σίγουρος ότι ήταν το πρώτο βιβλίο που ήθελα -αν και πίστευα ότι ήταν αρκετά καλή. Μετά έγραφα κάτι άλλο, που αποφάσισα να μην το βγάλω ποτέ και κάποια στιγμή γράφτηκε κάπως τυχαία αυτό το μυθιστόρημα.

• **Ενα τόσο μεγάλο, σύνθετο και οργανωμένο μυθιστόρημα είναι δυνατόν να γραφτεί τυχαία;**

Γράφτηκε σε είκοσι μέρες, από την αρχή μέχρι το τέλος. Το καλοκαίρι του 2015. Η αρχική μορφή του ήταν υπό μορφή ημερολογίου. Ο ήρω-

ας κατέγραφε τι γινόταν κάθε μέρα. Επίσης γράφτηκε στα αγγλικά. Τότε ζούσα στην Πολωνία, έψαχνα δουλειά και το είχα αρχίσει για πλάκα, για να μπορέσω να εξασκηθώ στα αγγλικά. Ηθελα να τα τελειοποιήσω, επειδή πίστευα ότι η επόμενη δουλειά μου θα ήταν στα αγγλικά. Είχα διαβάσει την ιστορία με τους δύο άνδρες που είχαν πέσει από τον ουρανό στο Λονδίνο, είπα, είναι πολύ ενδιαφέρον, θα κάτσω να γράψω με έναυσμα αυτό μια άσκηση, να τη διαβάσει η τότε φίλη μου που δεν μιλούσε ελληνικά. Αλλά όσο έγραφα, άρχισε να μετατοπίζεται από μια αστυνομική, εντελώς επίπεδη ιστορία, σε μια προσωπική ιστορία για τη διάλυση ενός ανθρώπου. Ετσι, ξαναγράφηκε στα ελληνικά και... πολλές φορές.

• **Στην Πολωνία πώς φτάσατε; Ξέραμε Πολωνούς που έρχονταν εδώ κάποτε για δουλειά.**

Περίεργα με κοίταζαν και οι Πολωνοί όταν πήγα, σαν να μου λέγαν «Τι ήρθες εσύ να κάνεις εδώ πέρα;». Είχα τελειώσει διδακτορικό και πήγα με την προοπτική να συνεχίσω για Γερμανία ή Αγγλία. Ήταν μεσοδιάστημα, δεν έκανα τίποτα. Περίμενα να αρχίσω κάποια μετάφραση, αλλά έπεσα στη φάση των κάπιταλ κοντρός, δεν υπήρχε χαρτί κάτω στους εκδοτικούς οίκους, δεν υπήρχε τίποτα. Και ξέμεινα εκεί, να ψάχνω δουλειά. Κοιτούσα μήπως μποω σε κάποιο μουσείο, μήπως κάνω ένα post doc, να μελετήσω ας πούμε τις μεταναστευτικές ροές των Πολωνών προς Ελλάδα. Παρόλο που ένιωθα ότι αυτά που είχα να

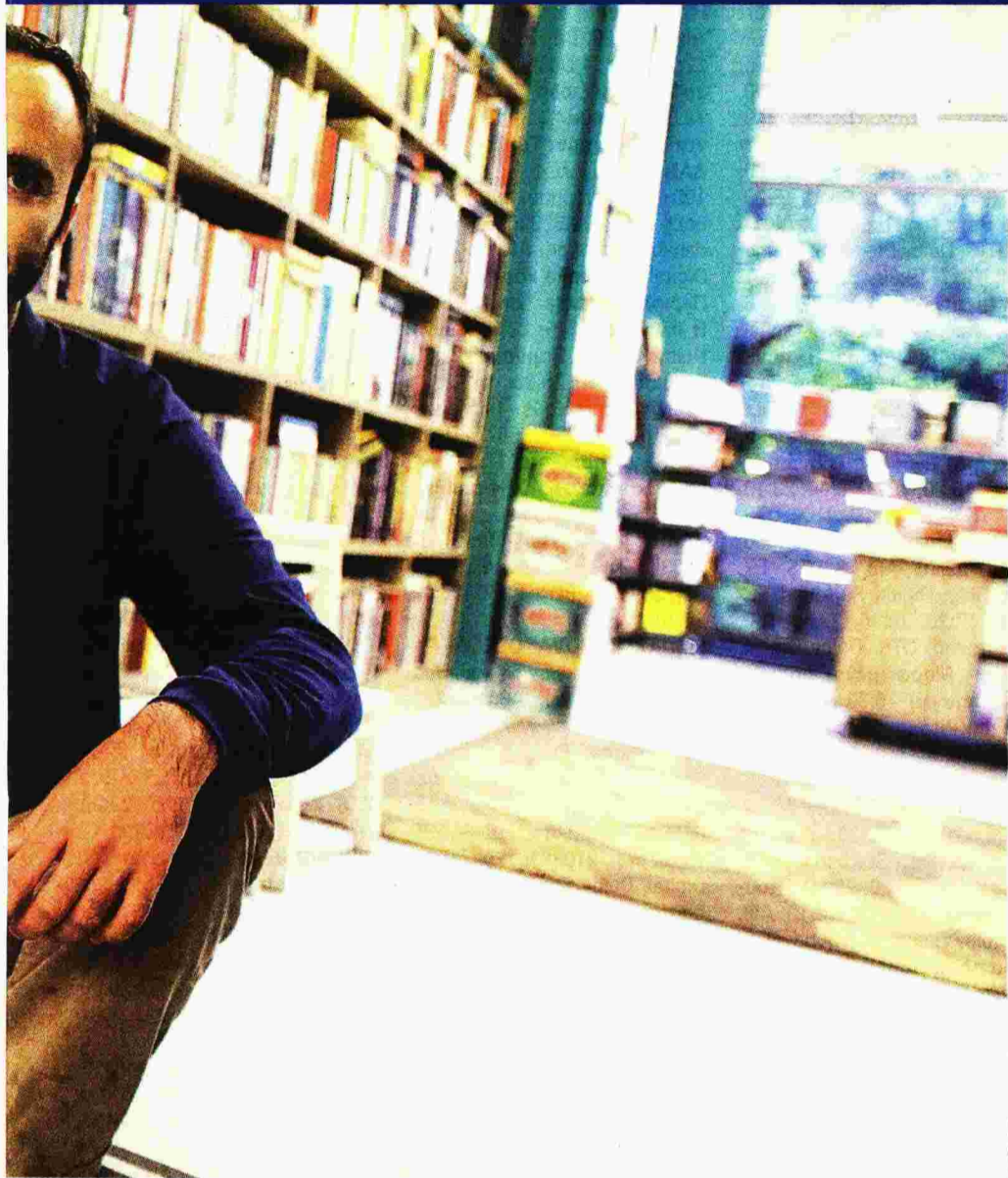
τους προτείνω δεν είχαν γίνει ακόμα εκεί, δεν υπήρχε τρόπος να δουλέψω στο επίπεδο που θεωρούσα ότι μου άξιζε. Για κάποιον που δεν μιλούσε πολωνικά, δεν υπήρχε τίποτα. Εμεινα σχεδόν έναν χρόνο.

• **Να όμως που όλη αυτή η συγκυρία σάς βγήκε σε καλό. Η Πολωνία, τόσο ενδιαφέρουσα χώρα, ήρθε και έδεσε με τα δικά σας και τα δικά μας.**

Η Πολωνία μου φαινόταν καταπληκτική χώρα, πριν καν υπάρξει η σκέψη να πάω να μείνω εκεί. Μπορεί τα τελευταία χρόνια να την ταυτίζουμε με την ακροδεξιά της κυβέρνησης, αλλά μην ξεχνάμε την τεράστια τέχνη της κινηματογράφου, λογοτεχνία, μουσική, θέατρο. Και πάντα με ενδιέφερε ο ρατσισμός που υπήρχε εδώ για τους Πολωνούς. Ετσι,

Θυμόμαστε πόσο ν από την κρίση

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ένας άνθρωπος που κάνει τη δουλειά του να καταρρέει;

Όλοι μας το έχουμε ζήσει αυτό κατά καιρούς. Έχουμε επενδύσει τα πάντα σε έναν τομέα, τον αγαπάμε τόσο πολύ, που όταν χάνεται δεν μπορούμε να σκεφτούμε τι να κάνουμε μετά. Τον αγαπάω πολύ τον Βαγγέλη ως άνθρωπο, δεν το συζητάμε, αλλά για μένα το ζήτημα είναι: πόσο είμαστε παράγωγα των συνθηκών μας; Ποιος είναι ο πραγματικός Βαγγέλης; Αυτός που μέχρι το 2012 κοίταζε και με λίγη αλαζονεία τους συναδέλφους του που έχαναν τη δουλειά τους, με τη σκέψη «εγώ είμαι το νέο αστέρι της δημοσιογραφίας, αυτά συμβαίνουν μόνο στους άλλους» ή εκείνος που αποδεικνύεται μετά, όταν του τραβάνε το χαλάκι κάτω από τα πόδια και δεν καταλαβαίνει τι έχει συμβεί;

• Δεν είναι φαντάζομαι τυχαίο που τον κάνατε δημοσιογράφο;

Καθόλου. Η γυναίκα του, που είναι γιατρός, μπορεί τελικά να δουλέψει παντού, ενώ του δικό του επάγγελμα, η δημοσιογραφία, δεν έχει αξία. «Είχε άραγε ποτέ», αναρωτιέται. Είχα μια παρόμοια αγωνία εκείνη την περίοδο: μήπως ως ιστορικός είχα διαλέξει κάτι που τελικά δεν είχε κανένα νόημα, όσο κι αν το αγαπούσα, όσο κι αν ήταν αυτό που ήθελα να κάνω στη ζωή μου; Αλλά και πέρα από αυτή την κοινή μας αγωνία, ζώντας ως κριτικός βιβλίου στις παρυφές της δημοσιογραφίας, ένιωθα ότι μπορώ να γράψω έναν ήρωα δημοσιογράφο. Είχα πολλούς φίλους δημοσιογράφους, είχα ζήσει την κρίση του Τύπου, τις απολύσεις, θυμάμαι να είμαστε για καφέ, να χτυπάει το τηλέφωνο, «απολύθηκε αυτός!». Κι όμως, ήταν μέχρι τότε ένας κόσμος που όλοι ζηλεύαμε, ειδικά το πολιτιστικό ρεπορτάζ.

• Το στοιχείο της νέας γενιάς και οι επιπτώσεις της κρίσης πάνω της είναι ο κινητήριο μοχλός της ιστορίας;

Δεν ξέρω πια αν μπορούμε να μιλήσουμε γενικά και αό-

ριστα για «νέα γενιά», επειδή έχει προκύψει μια επόμενη γενιά, των εικοσάρηδων, η οποία βλέπει τα πράγματα διαφορετικά. Η δικιά μου γενιά, οι 35 με 40 χρόνων, θυμόμαστε τον κόσμο πριν από την κρίση, αυτή είναι η διαφορά μας, θυμόμαστε πόσο ωραία μπορεί να είναι η ζωή. Εγώ, ας πούμε, θυμάμαι να με επιμορφώνουν τα μουσεία της Αθήνας, να πηγαίνω τέσσερις φορές και δωρεάν -ως φοιτητής- να δω στο Μπενάκη την έκθεση Κουντέλκα και να μου ανοίγει ένας άλλος κόσμος. Οι σημερινοί 20άρηδες πόσα πράγματα μπορούν να δουν;

• Το έναυσμα, πάντως, όπως ήδη μου είπατε, δεν ήταν η δική μας κρίση, αλλά μια παγκόσμια, το μεταναστευτικό. Τα πτώματα που πέφτουν από τον ουρανό. Κι ενώ αρχικά φαντάστηκα ότι θα γράφατε ένα βιβλίο για μετανάστες, διαλέγετε τον λευκό Αμερικανό νεκρό ανάμεσα τους και εισάγεται μια αύρα αστυνομικού στο βιβλίο. Γιατί αυτή η επιλογή;

Δεν διαλέγω εγώ, ο ήρωάς μου διαλέγει. Όταν ξεκινάει το βιβλίο νιώθει πιο κοντά στον λευκό Αμερικανό σε σχέση με τους Αφρικανούς. Μέχρι να τελειώσει το βιβλίο έχει, βέβαια, αναθεωρήσει. Στην αρχή τον απασχολεί τι έπαθε κάποιος που θα μπορούσε να είναι σαν κι αυτόν. Στο τέλος έχει καταλάβει ότι σαν κι αυτόν είναι όλοι αυτοί που είναι πεταμένοι στην άκρη, που κανένας δεν τους δίνει σημασία. Στο τέλος έχει καταλάβει ότι αυτός ο λευκός Αμερικανός, που τον έχει παθιάσει και ψάχνει να βρει τι του συνέβη, δεν θα τον κοιτούσε καν αν τον πετούσαν στον δρόμο.

• Η ιστορία του Αμερικανού σας πρόσφερε, όμως, ακόμα ένα ωραίο λογοτεχνικό ταξίδι. Από Πολωνία και Ελλάδα φτάνετε στην Αμερική, την Πόλη, ακόμα και στα δικά μας Βαλκάνια. Ανοίγει πολύ το βιβλίο. Δεν νιώσατε, λίγο, στην κόψη του ξυραφιού;

Είχα άγχος να μη βγει ψεύτικο, να μην είναι σαν να σπίνω μια φαντασμαγορική ταινία. Αλλά όταν ξεκινάς ένα βιβλίο που διαδραματίζεται μεταξύ Πολωνίας και Ελλάδας, νιώθεις ότι είναι λογικό να φτάσεις και σε κάποιες άλλες χώρες. Το κομμάτι των Βαλκανίων το ένιωθα έτσι και αλλιώς πολύ δικό μας. Είχα κάνει κι ένα ταξίδι σ' αυτές τις περιοχές για ένα συνέδριο, ένα-δυο μήνες πριν πιάσω

το βιβλίο, και θυμάμαι ακόμα τον Κροάτη ταξιτζή, όταν του είπα «we are all brothers, we are all Balkans», να μου απαντάει: «no, me no Balkan, you Balkan». Οι Κροάτες ποτέ δεν ένωσαν μαζί με τους Σέρβους κι ας έζησαν 45 τόσα χρόνια στο ίδιο κράτος. Εμείς ήμασταν πάντα Ευρωπαίοι, λένε.

• Κάποτε θεωρούσαμε ότι η ελληνική λογοτεχνία κλείνεται στα σύνορά μας, ότι λίγος κοσμοπολιτισμός θα της έκανε καλό. Τι λέτε;

Το θέμα είναι να γράφεις ένα καλό βιβλίο. Τα αριστουργήματα του Σωτήρη Δημητρίου διαδραματίζονται σε χώρο μικρότερο κι από το Παγκράτι κι ας έχουν καμιά φορά ενδιάμεσα σύνορα. Αλλά, πολλοί συγγραφείς ανοίγονται πια, όλο και περισσότεροι, ειδικά τώρα που πολύς κόσμος ζει κατά βάση έξω. Σ' αυτό το βιβλίο, εκείνη την περίοδο, δεν θα μπορούσα να γράψω κάτι αληθινό αν δεν μιλούσα για τους Έλληνες εκτός Ελλάδας. Τώρα, σε κάτι καινούργιο που δοκιμάζω, με ενδιαφέρει πολύ το εδώ, αλλά και πάλι σε σχέση με το έξω, με το πώς άλλαξε ο τρόπος που μας βλέπουν και με το πόσο Ευρωπαίοι αισθανόμαστε. Η δικιά μου γενιά πίστευε ότι το Παρίσι είναι πιο κοντά από τα Τρίκαλα. Τώρα τα πράγματα άλλαξαν, έχουν λιγοστεύσει τα λεφτά, πώς θα ταξιδέψει ο άλλος; Κάποτε το ένιωθαν ως υποχρέωση και οι γονείς να βγει το παιδί έξω, να δει πράγματα.

• Το βιβλίο σας έχει πολλούς ενδιαφέροντες ήρωες, ας πούμε τη μικρή συναρπαστική σας Πολωνέζα, φίλη του Βαγγέλη.

Τα πολλά πρόσωπα έχουν να κάνουν κάπως με το κομμάτι του αστυνομικού, που σαν είδος απαιτεί από μόνο του περισσότερους χαρακτήρες για να ανοίξει η πλοκή. Όσο για τη μικρή Πολωνέζα μου, όπως λέτε, δεν έχει ανάγκη από βιβλίο, έχει ήδη δική της ταινία. Είναι γραμμένη κατ' εικόνα και ομοίωση της «Αντα» του Παβλικόφσκι, λέγεται Αγκάτα γιατί έτσι λένε και την ηθοποιό που την παίζει. Υπάρχουν και κινηματογραφικές αναφορές στο βιβλίο, η προμετωπίδα είναι από τη «Μικρή ιστορία για έναν φόνο» του Κισλόφσκι. «Ναι, μεγάλωσες λίγο σήμερα». Είναι το μάθημα που πήρε ο Βαγγέλης. Για μένα αυτή είναι η αισιοδοξία του βιβλίου, ότι κάτι βγήκε από όλο αυτό. Όταν τελειώσει μια μεγάλη περιπέτεια, ακόμα και κακή, λέμε «εντάξει, τη ζήσαμε».

υπάρχει στο μυθιστόρημα μια αρκετά σημαντική ηρωίδα, Πολωνέζα μετανάστρια στην Ελλάδα, αλλά και το καθρέφτισμά της, το πώς αντιμετωπίζονται οι Έλληνες που έχουν πάει Πολωνία, αυτό που ζούσα κι εγώ.

• Ας πάμε στον ήρωά σας, τον Βαγγέλη. Έναν νέο άν-

δρα που κάνει τα πάντα από την κρίση, καταστρέφεται, μεταναστεύει και.. αλλάζει. Βγαίνει από μέσα του ένα κομμάτι του εαυτού του που στην Ελλάδα, με τον μισθό και τα προνόμιά του, ίσως δεν το ανακάλυπτε ποτέ. Μάλλον αρνητικός ήρωας.

Ναι, είναι αντιήρωας. Όσο όλα πήγαιναν καλά, ήταν ένας

καταπληκτικός τύπος, θα μου άρεσε να κάνω παρέα μαζί του, θα τον ζήλευα και λίγο. Αλλά όταν χάθηκαν τα πάντα, δεν μπορούσε να βρει τρόπο να ισορροπήσει. Ήταν φτιαγμένος μέσα σε κάποιες συνθήκες, δεν θέλω να πω θερμοκηπίου, απλώς καλύτερων καιρών.

• Δεν είναι πάντως λογικό

* Ο Θανάσης Βαλτινός κι εγώ

• Από πότε καταλάβατε ότι θέλετε να γράψετε;

Από την εφηβεία «έπαιζα», όπως πολλοί, με το γράψιμο, αλλά δεν το είχα ξεκάθαρα μέσα μου αν θέλω να κάνω λογοτεχνία ή σινεμά, μου άρεσε και να διαβάζω και να βλέπω. Και κάποια στιγμή, στα 18 μου, διάβασα την «Κάθοδο των εννιά» του Θανάση Βαλτινού και είπα, «τέλος, αυτό είναι, αυτό θέλω να κάνω, αυτό που κάνει εδώ η γλώσσα καμιά άλλη τέχνη δεν μπορεί να το κάνει».

• Ο δρόμος σας είναι, πάντως, εντελώς διαφορετικός από του Βαλτινού.

Κι όμως, μου έχει μάθει απίστευτα πράγματα. Ακόμα κι εδώ, αν εξαιρέσουμε ότι είναι ένα ογκώδες βιβλίο, όποια παράγραφο κι αν πάρουμε, θα βρούμε τον Βαλτινό από κάτω.